

ŽIVLJENJE IN SVET

FEDENSKA REVIJA — PRILOGA PONEDELJSKEGA JUTRA

ŠT. 26.

V LJUBLJANI, 25. DECEMBRA 1937.

ANJIGA 68

J. MADLENER

PASTIRJI PRIHAJAJO (lesorez)

SKRIVNOST PODOBNOSTI

ZIVLJENJSKI NACINI USTVARJAJO OBLIKE

arsikdo nikoli ne more doumeti, da je kit sesalec, ne pa riba. Kit ima vendar plavute! Toda morská želva ima isto tako plavuti in tolščak (pingvin) je celo svoje peruti spremenil spet v plavuti!

To je zanimiv pojav! Običajno smatramo, da temelji podobnost na sorodnosti. Tu pa imamo pred seboj živali, ki si niso pobilže v sorodstvu, temveč pripadajo celo štirim različnim oblikam vretenčarjev: ribam, plazilcem, pticam in sesalcem. Kako je bilo mogoče, da so se pri vseh sprednje okončine spremenile v plavuti?

Voda je ustvarila plavuti! Potreba jih je izoblikovala, bi dejal Lamarck, čudovit mislec tudi tam, kjer se je motil. Mi, ki smo šli skozi šolo darwinizma, pa se lahko seveda malo točneje izrazimo, nego je bilo tu mogoče vitezú Lamarcku. Ni potreba sama tista, ki prinaša to, kar je koristno, povzročuje pa, da preostaja samo tisto, kar njenim strogim zahtevam zadostuje. Živalska vrsta, ki ji niso zrasle plavuti, si je morala hočeš nočeš izbrati drugo življenjsko področje, ni se smela »kapricirati«¹ baš na vodo. To je šlo kvečjemu tako, da si je na drugačen način rešila vprašanje, kako naj se v vodi giblje. Morski klobuki plavajo n. pr. s povratnimi sunki. Morske vetrnice pa so se plavanja sploh odpravdale.

Tako se lahko zgodi, da si postanejo živali popolnoma različnega izvora medsebojno podobne, ker imajo pač isti način življenja. Bramor je žuželka, toda njene grebalne noge so smešno podobne krtovim — pa jih tudi tako uporabljá kakor krt. Termiti se imenujejo »bele mravlje«² in v njihovih državah vlada skoraj še sijajnejši red in razdelitev dela nego v mravljiščih. Pri tem pa izvira jo iz popolnoma drugega oddelka žuželk. Knjižnim ušem so dosti sorodnejši nego kožokrilcem.

Takšne »konvergence«³ so znanstvenike tu pa tam zmotile. Tako so mor-

ske krave nekoč brez nadaljnega prištevali h kitom, ker je tudi tu podoben način življenja vodil do podobnosti v telesni zgradbi (ali narobe). Danes jih prištevajo zavoljo notranje zgradbe in izumrlih vmesnih vrst, ki so jih odkrili na presenetljiv način med sorodnike — slonov, izvira jo namreč iz istih kopitarskih praoblik.

Presenetljivo je, da imajo najvišje razviti mehkužci, sipe, oči, ki so zgrajene podobno kakor pri sesalcih. Skoraj je videti kakor da je narava tu izkoristila izkušnje, ki jih je imela nekje drugje. Tu kakor tam naletimo na očesno lečo, roženico, stekleno telo, šarenico, mrežnico itd. In vendar so oči obeh vrst živali nastale, kakor nam kaže neoporečno njih embrionalni razvoj, na popolnoma drugačen način.

Toda posebnih čudežev tu ni. Narava preizkuša sicer neprestano nove možnosti in tako ni nič posebnega, da dospe tu pa tam do oblik, ki so ji uspele že nekoč prej. Ista naloga vodi do enake rešitve, da, čisto je rešitev samo ena. Tako imajo puščavne živali pogostoma neizrazito medlo rjavobaro, dočim nosijo prebivalci travnikov najrajši zeleno zaščitno barvo, pomislimo samo na rege, gosnice, kobilice, drevesne kače in mnoge tropske ptice. Toda vedno so le posameznosti, ki si postanejo na ta način podobne. Če pa pogledamo v celoto dveh bitij, kakor mora to vsak resen raziskovalec, tedaj se nam pokaže, da-li sta si res sorodni ali pa le podobni. Tako najdemo v plavuti kita skrito popolno okostje sesalčeve sprednje okončine, v pingvinovi pa okostje ptičjega krila!

Velik pomen je zadobil pojem konvergence tudi v ljudoznanstvu. Če naletimo na določeno obliko čolnov ali obleke pri dveh oddaljenih ljudstvih, nikakor ni potrebno, da bi mislili na izposojeno blago ali pa na sorodnost. Lahko gre samo za pojav konvergence, morda so bile skupne oblike edine, ki so bile sploh mogoče.

Po razpravi A. Lomberga — kj

VRNITEV V BOŽIČNI NOČI

GASTON CHÉRAU

Prvi je bil iz Prissaca, drugi iz Chaillaca, tretji pa iz Belabrea. Désiré Dubois, Georges Berdoulat in Firmin Géneau.

Ko je petega avgusta narednik prebral njih imena v vojašnici, kjer so svoječasno služili, so stali takole: Désiré Dubois kot prvi v oddelku, Georges Berdoulat levo zraven njega in levo od Berdoulata Firmin Géneau. Tako je zahteval slučaj.

Dokler jih ni združila vojna, se niso poznali. Toda takoj so ugotovili enake življenjske navade z enakimi strastmi in celo z enakimi spori. Združevalo jih je tudi skupno domače nebo, ki vse poveljča, kadar smo daleč od njega. V daljavi se nam zde obrazi kakor ena sama družina, brez razprtij, katere nežnost in krotkost prekinejo zdaj pa zdaj povzdigujoča junaštva, ki jih dolgo ne moremo pozabiti. Hiše, trgi, drevesa, ravnine, obrežje, doline, reke, potoki, ribniki in studenci, skale in kamenolomi, vse to obdaja nekaj smehljaju podobnega, za katerim žalujemo. Življenje, ki smo ga tam živeli s trudom, se nam zdi prosto težav, ki so nas težile.

Tako je videl Désiré Dubois svoj kraj, odkar ga je zapustil, Georges Berdoulat in Firmin Géneau sta mislila prav tako... Da, tam je bil edini košček sveta, kjer ne zahteva delo nikaškega truda in nobene žrtve, kjer je bilo vse tako prostorno in polno nežnosti.

Takrat je bilo na Francoskem petnajst sto tisoč takih, ki so mislili tako. Doma! V domačem kraju!

Ves prvi dan v vojašnici niso Désiré

Dubois, Georges Berdoulat in Firmin Géneau ničesar vprašali drug drugega. Najprvo so morali dobiti obleko, potem orožje in železni živež. Morali so preizkusiti usnjate predmete in opraviti še marsikaj neprijetnega. In kar je prišlo potem, to je bilo nekaj nenavadnega! Še pred dobrimi osmimi dnevi je bil mir, zdaj pa so bili iznenada sredi vojne! Niso mogli izraziti tega, kar so čutili. Ničesar izrekljivega ni bilo v vsem tem vrvežu, prerivanju in trušču tovornih vozov. Tudi v njih je bil velik trušč, ki se je skladal s truščem tam zunaj. Videli so le še to, kar so morali videti. Njih misli so bile kakor ohromele. Vzlic temu je Désiré Dubois vprašal Berdoulata, odkod je doma, in ko je Firmin Géneau slišal ime Chaillac, se je vzravnal: »Ti si iz Chaillaca? Potem pa gotovo poznaš Bongrandove? Jaz sem iz Belabrea.«

»Da bi nas le skupaj poslali na vojno!« je rekel Désiré Dubois. In tedaj se niso več ločili.

Medtem ko so hiteli isti usodi naproti in se vozili skozi nepoznane kraje, ki jih niso niti pogledali, so neprestano govorili o domačem kraju, o tržnih dneh, o skupnih znanih, o svojih žetvah, svoji živini, svojih lovih v blestečem septembrskem soncu ali v mrzlih zimskih jutrih, o dobrih letinah in uimah. In že ni bilo več sredi vsega tega nepoznanega tako žalostne vojne.

Slednjic so prišli topovi in prvi brezmiseln napadi in Marna... Koračili so junaško, kolikor so pač mogli, toda bili so preveč ubiti, da bi mogli doumeti svoja junaštva. Georges Berdoulat in Firmin Géneau sta bila ranjena. Šele

zdaj je Désiré Dubois doživel vojno v vsej njeni grozoti. Izginil mu je domači kraj, in sveta podoba rodne grude, ki jo je nosil v sebi, se je tako zbrisala, da se mu je véasi popolnoma odmaknila. Ta noč je trajala v njegovem srcu osem dni, tako dolgo, dokler ni frontna ambulanca poslala Berdoulata nazaj k njegovi kompaniji. Štiri dni nato se je vrnil tudi Firmin Géneau.

Vse je bilo v redu do onega zimskega večera 1914, ko je granata pretrgala pogovor treh prijateljev. Désiré Dubois je padel v trenutku, ko je pripovedoval o sejmu v Zervellesu. V onem tednu je poslala divizija tri pisma na občinske urade v Prisac, Belâbre in Chaillac. Mladenci so padli, za deželo, v kateri je smrt tako neusmiljeno sekala, pa je pomenilo to le tri nove solze.

Štiri polna leta so se množili strašni

seznami. Pri maši ob nedeljah so se videle samo še črne rute Lepega dne pa so postavili pod sezname piko: premirje.

Govorili so o vrnitvi fantov. Vsakih par tednov so stari, ki so šli na dolgo pot, pripovedovali o krajih, kjer počivajo oni, ki so za vedno utihnili.

Toda v zadnjih šestih mesecih, so se oni, ki so za vedno utihnili, pričeli vračati. Njih dom je bil že tako dolgo pripravljen da so domači odložili žalne obleke kljub žalosti v srcih. Firminov oče Simon Géneau je prejel pismo od občinskega urada. Takoj je prenehel z delom. vpregel je svojo kobilico in dirjal v Mongenon-de-Prissac. Bilo je v decembru Pota so bila zamrznjena, ribniki pokriti z ledom, narava sovražna in tuja. Ko je dospel do Florenta Duboisa, je krčevato zakričal, kakor da gre za vrnitev živega človeka: »Moj fant se vračala«

Iz izbe je stopil visoki Florent, sklonjen in s pismom v roki. S solzami v očeh je rekel:

»Skupaj prihajajo, kakor so odšli in umrli.«

»Obvestiti moramo Berdoulatovo ženo,« je menil Simon Géneau.

»Vstopi, Simon. Ona je tu. Doktor jo je pripeljal s svojim avtom.«

In mlada žena Georgesa Berdoulata je rekla:

»Boste videli, da bodo prišli istega dne.«

Zdaj pa poslušajte! Zgodilo se je takole:

Vagon, s krstami treh prijateljev je dospel na postajo Blanc zjutraj 24. decembra. V njem je bilo dvanajst krst, popolnoma enakih, kajti vse so prišle iz istega sektorja. Med njimi jih je bilo nekaj za Pouligny, za Rosnay, za Mérygnay, za Fontgoumault, in tesno zraven ena za Belâbre, ena za Chaillac in ena za Prissac. Trije prijatelji so ostali skupaj. Preložili so jih na voz cestne železnice. O tem je bilo obveščeno orožništvo, pa tudi Constantin Pipereau, uradnik cestne železnice. Je bil določen za stražo treh krst, dokler jih ne odpeljejo. Constantin, ki je bil v vojni in je zgubil v Flandriji desno nogo, je prevzel svojo dolžnost.

Preden je sedel, je prebral na mendenih tablicah imena: Dubois Désiré, Berdoulat Georges, Géneau Firmin... Poznal je njih kratko zgodbo. »Resnično.« si je mislil, prevzet od trdovratne usode, »to je sreča! Skupaj se vračajo!«

Sedel je in si nabasal nipo. Do odhoda vlaka je imel dovolj časa, da jih nekaj pokadi in razmišlja o splošni usodi.

Ker je Constantin Pipereau baš zaspa, ko so plombirali vagon, so ga pomotoma zaprli s tremi krstami. Saniar je o svojih tovariših. Govoril je Firmin Géneau:

»Berdoulat in ti, Dubois, zdaj me bosta zapustila! To je krivica, ki je ne zaslužimo. Nad sedem let smo bili skupaj.«

Berdoulat je jokal. Dubois pa je skušal obrniti se k svojima prijateljiema, da se ju oklene. Vsi trije so rotili Constantina Pipereaua, naj nikar ne dovolj da jih ločijo. Glasno so govorili.

Vlak se je ustavil. Nastal je velik trušč. Constantin Pipereau se je prebudil. Odprli so vagon. Na postaji Belâbre. Nihče ni opazil Constantinove

navzočnosti, čeprav je pridno pomagal pri prenosu Firminove krste... Samo on je slišal vpitje onega, ki so ga ločili od tovarišev... Za vse druge le vriščanje težke krste na lesenem podu v vagonu.

Zdaj sta bili le še dve krsti v vagonu. Spustili so vrata, pritrdili nove plombe, lokomotiva je zažvižgala in vlak se je spet premaknil.

Zdajci je nekdo na postaji pripomnil, da cerkev ne bo mogla sprejeti mrličev, ker je sv. večer in je vse okrašeno za božič. Vsem, ki so slišali to prinombo, je zastala kri v žilah.

Mehak ženski glas je velel: »Vzemite truplo Géneaujevega sina in pojdite za menoj!«

Sprevod se je pomikal proti cerkvi. Bil je vlažen, trd večer. Na cerkvenem pragu so videli, da je notranjost razsvetljena. Tu je bilo svetlo in prijazno, zrak je dišal po kadilu.

Župnik ki je stal na najvišji stopnici, je blagoslovil mladeniča, ki se je vrnil domov in stopil na čelo spreveda. Toda namesto k oltarju ga je vodil pred jaslice kjer je ležalo sredi živali v hlevu božansko dete. Župnik je velel, naj ga polože na svežo zlato slamo, ki so jo pripravili novorojencu za ležišče, ter je razgrnil čez temni les veliko zastavo:

»Pokleknite!... Kdor je dal svojo kri zato, da bo nit naših dni, ki je bila raztrgana spet cela, je odšel k niemu, čigar sladko rojstvo obhajamo in ki je moral dati svojo kri zato, da reši ljudi... Molimo, bratje! In jaz vas prosim, da ne gojite sovraštva do onih, ki so s svojim železom umorili naše otroke. Na drugi strani, onstran meje, so matere ki jokajo kakor vi, družine v žalosti, hiše, iz katerih je veselje za dolgo pregnano. Tam časte mrtve tako kakor jih mi. Spoštujemo njihove tako kakor moramo spoštovati svoje. V pričakovanju blagoslovljenega časa velike sprave med vsemi. Nocoj bo slišal naš Firmin polnočnico... Brali jo bomo v mislih nanj in na njegove tovariše.«

Natančno tako se je zgodilo v Prissacu in v Chaillacu za Georgesa Berdoulata in Désiréa Duboisa.

—dam

Kdor vlada, ne potrebuje novih zakonov, pač pa trdno voljo, uveljaviti stare zakone.

André Maurois

PODZEMSKÉ KRASOTE NA MORAVSKEM

Kakor Slovenija je tudi pokrajina med Dunajem in Prago, ne daleč od Brna, jako bogata s čudovitimi votlinami in vodami. Okoli 100 km² ozemlja je vse križem prevrtano pod površjem. Slo up (severozapad) slove po najobširnejših jamah. Za njim pride Holstyn (severovzhod). Najgloblji prepad v tem sklopu je Macocha, najjačji podzemski tok pa Punkva, kar pomeni isto kot idrijska Nikava ali razne Ponikve po vsem jugoslovanškem področju:

Mož Marije Terezije, cesar Franc, je l. 1747. poslal matematika Nagela na Moravsko, da bi proučeval dupla. Ta pa je po mačehovsko zanemarl Macocha. S tem imenom se označuje strmo brezno, globoko 138 m, dolgo 300 in široko 126. Samo po vrveh je mogoče priti zdrav na dno, ker zijavka je v sredini kakor gospodična: gospoška — v pasu ozka. Kdor se je lotil plezati v njo brez motvoza, je plačal poskus z življenjem. Kraj je ozloglašen tudi po velikem številu samomorilcev, ki so v njem končali svoje dni.

L. 1748. je neki kmet prvi stopil v njo. Pozneje sta ga posnemala dva Angleža. L. 1784 je tako napravil inženjer Rudzinski. l. 1808 grof Hugo Salm, l. 1836 dr. J. Waukel, l. 1840 pa Križ. Ali pravi raziskovalec tega ponora je šele dr. Karl Absolon, ki se je pričel ukvarjati z njim l. 1898. Takoj se mu je posvetilo, da mora biti tukaj vozal in vhod v obsežno skupino podzemskih mostovžev in tremov: s tem je našel ključ uganki. Ves svoj čas in osebno imetje je potrošil v to, da je tajno razkril. Nekajkrat je prebil po več dni, včasih tudi cele tedne, zdržema na dnu useda, kjer si je naredil tabor; po škripcu so mu pa spuščali hrano. Vlažnost zraka, to je bila najslabša stran pri bivanju v luknji. Dihal je težko, vonj po zatohlem ga je dušil.

Punkova, izvirajoča na dnu, se skozi izgubi in teče v mnogih zavojicah skozi goro. Blizu stojita na neenakih višinah dve jezerci, prvo 31 m dolgo in 18 globoko, drugo 30 m dolgo in 20 globoko. Reka poničnica bruha iz prvega in ponica v drugo. 18 m nad razino dolnega jezera zevajo v skalni steni preduhi, skozi katere vleče silo-

vit veter. V nasprotni steni je vrsta sličnih predorov, ki so služili za vetri-
lo, preden se je po Absolonovi sodbi porušila streha te nekdanje kaverne. V eni steni vidiš neznanska vrata, nazvana »peklensko žrelo«, visoka 90 m. Odtod se cepijo mnogi hodniki in razpoke, ki držijo bodisi do navpičnih »zijati« ali »zijutov« bodisi do kotanj z vodo. Absolon je prodril v razne smeri, našel velikansko dvorano štrlečo od stoječih in visečih kapnikov. Raziskovalci so lezli po ozki polici okrog in okrog okapnice, ki sega vse do vhoda v Macocha. Poleg glavne sobane so zasledili še več manjših špilj in vrtepev. — Drugi vhod so našli blizu 1 km vstran, pri jami Sv. Katarine, kjer so naleteli na ostanke jamskega človeka, kakor jih je pri nas ugotovil prof. Brodar v Potočki zijalki. Razširivši neke odduške, najdene na tem mestu, je Absolon s pomočniki prodril dol v dvorano, ležečo 300 m pod površino in še bolj naježeno s kapniki kakor pa Macocha.

S pomočjo vojaških ognjičarjev in potapljačev je Absolon razstrelil mnoge prekate, uredil tok Punkve, da je postala plovna (6 m globoka), dal z mogočnimi sesalkami osušiti nekatere

ADOLF v. MENZEL: V SVITU SVRCE

predele teh podmolov in napeljati električno razsvetljavo. Vsako leto roma zdaj na tisoče ljudi tja po dobrih avtomobilskih cestah, sestopajo v pečino po hodnikih, se vozijo po ponikvarici s čolnički pod zemljo, le v Macochi se nad njimi pokaže milo nebo. nk.

Vsaka dežela, posebno pa vsaka svobodna dežela, je socialno tidna, ako ima npravstveno in duševno dečre voditelje. Kjer primanjkuje teh, ne vzdrže vse druge prednosti ognjene preizkušnje srče in nesreče.
Pestalozzi

CESAR FRIDERIK II.

Oseba cesarja Friderika Hohenstaufovca spada med najbolj zanimive zgodovinske like. V marsikakem oziru spada ta srednjeveški monarh že v renesanco. Toda v njem je tudi nekaj rimskega Cezarja, orientalskega oblastnika, razkolnika, kakršnih je XVI. stoletje rodilo na pretek. Včasih se vede kot oduren trinog, včasih pa ko prosvetljen, skoraj svobodnomiseln princ. To je naobraženec, ki zna grško in arabsko, se zanima za vedo.

To je edini vladar, ki ga je Dante obsodil v pekel. Kakršen pa je, se je prikupil švicarskemu učenjaku Henriku pl. Ziegler-

TRIJE MUŠKETIRJI

ALEKSANDER DUMAS ST. ILUSTRIRAL KÖRRETRANDERS & PONATIS NI DOVOLJEM

VIDITE DA ME POZNA!

»Ne! To ni mogoče! To ne more biti on! Pomagajte!« je vpila s hripavim glasom ter se obrnila k steni, kakor da bi si hotela z nohti izpraskati prosto pot.

»Kdo ste vendar vi?« so vpili tudi drugi.

»Vprašajte to žensko!« je odgovoril mož v rdečem plašču. »Saj vidite, da me pozna.«

»Krvnik iz Lillea!« je zakričala Mylady ter se z nohti zarila v steno.

Vsi so se odmaknili. Samo mož v rdečem plašču je stal sredi izbe.

»Milost, milost!« je jecljala in padla na kolena.

Neznanec je rekel z mrzlim glasom: »Vidite, da me pozna. Da, jaz sem krvnik iz Lillea. In zdaj vam povem svojo zgodbo.«

Oči vseh so se uprle v njegove blede ustnice. V napetem pričakovanju so čakali njegovih besed.

ju, ki mu je posvetil prav čedno delo »Vie de l'empereur Frédéric II de Hohenstaufen« (Corrèa, Paris). Pri tem osvajaču je privlačno zlasti to, kar se v njegovi osebnosti kaže modernega. Njegov »logotet« — najuglednejši njegovih ministrov — Pierre de la Vigne je mnogo prispeval, da je Friderikov dvor postal središče umske prosvete. Po svojem sorodstvu je imel stike s Francijo, govoril je jezika oc in ojl (južno in srednje francosko). Radovednost ga je gnala, da se je seznanil z arabsko filozofijo in je širil averroizem. Ta skeptik in materialist posebej v dobi sv. Frančiška Asiškega, sv. Dominika in sv. Tomaža Akvinskega prav izjemen lik. Neki letopisec

je zabeležil o njem: »Posmrtno življenje in raj je tajil, pravil je, da človek ni nič, orž ko posejnjč izdihne«. Njegovo Zakonodajno delo je velikansko. Ščutil je umetnosti in mnogo gradil, ustvaril je celo nov vzorec arhitekture. Kot lovec je mnogo opazoval in zapustil slavno razpravo o sokolarstvu »De arte venandi cum avibus« (o umetnosti lova s tiči). L. S.

KDAJ SE JE RODIL KRISTUS

Prof. Dr. Richard Hennig je izdal v Esenu (Ruhr, založnik H. Fürstenu) knjižico »Das Geburts- und Todesjahr Christi«, kjer znanstveno rešeta vse podedovane po-

KRVNIKOVO POROČILO

»Ta ženska je bila nekoč benediktinka v tempemarskem samostanu. Tam je zapeljala nekega mladega duhovnika ter ga pregovorila, da je zbežal z njo — Duhovnik je ukradel svete posode v cerkvi in jih prodal. Tako sta dobila denar za beg. Toda v trenutku ko sta hotela ubežati, so ju zasačili in zaprli.

Ze v dobrih osmih dneh je zapeljala sina jetniškega paznika in pobegnila z njim. Duhovnika so obsodili na de-

setletno ječo in na vžig sramotnega znamenja. Jaz sem bil tedaj, kakor je pravilno povedala ta ženska, krvnik v Lilleu — obsojenec pa je bil moj lastni brat.

Takrat sem prisegel, da mora ženska, ki je pahnila mojega brata v nesrečo, deliti z njim sramoto. Zasedoval sem jo. Ko sem jo našel, sem jo zvezal in ji vtisnil žareče železo v meso, kakor sem moral storiti svojemu lastnemu bratu...

dloge, posebno poročila o zvezdi nad Betlehemom in sončnem mrku ob Kristovi smrti. Zabliskanje zvezde je smatrati za zgodovinsko dejstvo. Že Tycho de Brahe in Kepler sta se ukvarjala s tem astronomskim dogodkom. Na osnovi Keplerjevih računov je nastala trditev, da je Matejevo priporočilo o betlehemiški zvezdi povzročila izredna konstelacija planetov Jupitra in Saturna, ki se je pripetila leta 7 pred Kristom. Tako bi bilo leto VII. pred Kr. šteti kot astronomsko leto Kristovega rojstva. Preračunavanje leta se gubi v hosti podmen ali domnev. Nič manjše ni število avtorjev in tez, ki so se na podlagi točnih podatkov Lukovega evangelija ter astro-

nomskih dogodkov (sončni in lunin mrk) bavili z rojstnim in smrtnim letom Kristovim. Tukaj seveda ne bomo razmislili tistega nauka, ki trdi, da je Kristus umrl 3. aprila 33. star približno 39 let — kar so dognali iz mnogoštevilnih kronoloških in astroloških ugotovitev. N. K.

DOHODKI FRANCOSKIH PRESEDNIKOV

Carnotova žena je pravila: »V Elyséeju se dolgočasli in prideš na bolen«. To velja za nekatere prezidente. J. Grévy je vsako leto kupil lepo hišo na bulvaru Malesherbes od svojih prihrankov. Za njim je zgolj Fallières še kaj denarja na stran del. Do-

UGRABITEV

Tisti dan, ko sem se vrnil v Lille, se je posrečil mojemu bratu beg. Obtožili so me, češ da sem pomagal svojemu bratu pri begu in obsodili so me namesto njega v ječo.

Vse to mojemu bratu ni bilo znano. Spet se je sestal s to žensko in zbežal z njo v Berry. Tam je dobil mesto pomožnega duhovnika. Ona je ostala pri njem kot njegova sestra.

Plemič, ki je bil lastnik te cerkve, se je zagledal v domnevno duhovniko-

vo sestro, ji ponudil zakon in jo ugrabil.

Hladnokrvno je zapustila moža, ki ga je bila onesrečila in šla z drugim. Postala je grofica de la Fère.

Pri teh besedah so se vsi ozrli na Athosa, ki je nosil to ime. Athos je z nemim pogledom potrdil krvnikove besede.

segel je namreč, da so se velike uradne pojedine plačevale s posebnimi fondi vna- njega ministristva, njegova žena pa je ukl- nila podpore raznim dobrodelnim društvom. Spričo tega sta zaokročila svoje vinograde v Laupilhonu, za katere je bil Fallières tako vnet. Njegov prednik je zabil vso svojo plačo in si shranil zgolj osebne do- hodke, ki niso bili kdo ve kolikšni. Gaston Doumergue ni zabogatel v Elyséeju, toda mila usoda mu je naklonila dediščino 1 mi- ljion frankov! — po bratrancu, Raymund Poincaré je ondi prišel na nič. Njegova vi- la na Azurni obali, 2 milijona, ki jih je bil zaslužil kot odvetnik, vse je zabunkal v 7

letih predsednikovanja. V 2. letu je moral prodati celo del svoje srebrnine.

Potlej so zvišali prejemke republičnemu predsedniku in dodali stroške za potovanja. L. 1936 so bili krediti takole razvrščeni: 1) dotacija prezidentu 1.800.000; 2) hišni izdatki 900.000; 3) potovanja, selitve in za- stopstva 900.000. Skupaj 3.600.000 frankov. Postaviti 2 in 3 nista podvrženi nobenim davkom.

Zla in revščine ni mogoče spraviti s sve- ta, ker je že preveč ljudi, ki so našli svoj »kruh« v zatiranju nesreče.

Sonce ne more vedeti, kaj je senca.

OBSODBA

»Blazen, obupan in oročan svoje sre- če se je vrnil moj nesrečni brat v Lil- le. Ko je zvedel za mojo usodo, se je prijavil sam gosposki — ter se še isti večer obesil v svoji celici. Za ta zlo- čin obtožujem to žensko,« je končal krvnik, »in zato ima na sebi sramotno znamenje!«

D'Artagnan,« je vprašal Athos, »kakšno kazen zahtevaš ti za to žen- sko?«

»Smrt!« je odgovoril d'Artagnan.

»Lord Winter,« je nadaljeval Athos, »kakšno kazen zahtevate vi za to žen- sko?«

»Smrt!« je odvrnil lord.

»Porthos in Aramis, vidva sta sod- nika. Na kakšno kazen obsojata to žensko, kateri so dokazani tolikšni zločini?«

»Na smrtno kazen,« sta odgovorila mušketirja z zamolklim glasom.

Mylady je strašno zakričala ter se plazila po kolenih k svojim sodnikom.

IZ LITERARNEGA SVETA

ITALJANSKI STIKI S SLOVENSKIM SLOVSTVOM

II

Umberto Urbani

V letu pred svetovno vojno je izšla v Zadru pesniška zbirka z naslovom »Amarantie« (Marjetice), ki je poleg izvornih italijanskih pesmi vsebovala tudi prevode iz nekaterih jugoslovanskih pesnikov. Knjigo je sprejel italijanski tisk s toplim odmevom, pa tudi listi na naši strani (predvsem dubrovniška »Crvena Hrvatska«) so pozdravili prevajalca pesmi Petra Preradovića. Avtor te pesniške zbirke je bil komaj 24letni Istran Umberto Urbanaz-Urbani, sedaj (od 1931) lektor srbskohrvatskega jezika na tržaški univerzi, eden izmed najboljših slavistov v Italiji in največji italijanski presojevalec jugoslovanskih slovstev (A. de Marassovich v reviji »Le lingue estere«, 1. nov. 1937), ki bo torej prihodnje leto poleg svojega življenjskega jubileja slavil tudi petindvajsetletnico svojega literarnega delovanja.

Že iz splošnega pregleda italijanskih stikov z našim slovstvom so mogli čitatelji uvideti, da prof. Urbani ni le najmarljivejši in najvztrajnejši prevajalec iz slovensčine, ampak da je tudi resen esejist, ki seznanja italijanske literarne občane z deli naših umetnikov. Preden pa se spoznamo z njegovim delom, se hočemo v bežnem obrisu dotakniti njegovega življenjepisa, ki je vsaj v začetku tako tesno združen z njegovim delovanjem, da bi bilo skoraj treba govoriti o njegovi biobibliografiji.

Rojen (1888) v Kopru, se je Umberto Urbani vzlic italijanskemu materinemu jeziku šolal nekaj let tudi v hrvatskih zavodih, kjer je spoznal in kasneje vzljubil tudi slovenski jezik. Svoje vzgoje med našim narodom ni pozabil nikoli. Ostal nam je hvaležen, kar dokazuje njegovo literarno delo od zgoraj imenovanih mladostnih prevodov preko cele vrste knjig, esejev, člankov in predavanj do nedavno izišlega prevoda Bevkove »Kresne noče«. Vse njegovo delo na literarnem polju je dokaz njegovega življenjskega prizadevanja, da se Italijani seznanijo z našim jezikom in z našim leposlovjem. Kakor Niccolò Tommaseo, tako lahko reče tudi on: »In Illirica terra naciui, non lo nascondo« (v illirski deželi sem rojen, tega ne skrivam; N. Tommaseo, *Intorno a cose Dalmatiche e Triestine*, 1847).

Svetovna vojna je surovno prekinila njegovo literarno delo. Obtožili so ga iredentizma in ga postavili pred vojno sodišče v Celovcu, kjer je bil v avgustu 1915 proces proti njemu. Po posredovanju odtonih uršulink, pri katerih je v prvem letu

vojne poučeval italijansčino, pa se je Avstrija zadovoljila z njegovo internacijo v St. Michaelu pri Leobnu. Tam je našel številno družbo jugoslovanskih, češkoslovaških, poljskih in seveda tudi italijanskih internirancev. 1917 je moral na rusko fronto, kjer je zbolel, nakar so ga poslali na Madžarsko, kamor se je vrnil po uporu tržaškega polka (24. maja 1918). Osem voditeljev upora, Slovence in Italijanov, je moralo med tevtonskim zaničevanjem množice na morišče, kjer so še v zadnjem trenutku vzklikali Jugoslaviji in Italiji.

Takoj po vojni je postal redni sourednik tržaškega »Piccola«, kjer deluje še danes. Poleg sodelovanja pri raznih velikih italijanskih dnevnikih, kakor n. pr. pri »Popolo d'Italia« ko je bil njegov ravnatelj še sam B. Mussolini, je pisal in piše v reviji »Giornale d'arte« v Milanu, »Rivista delle letterature slave« in »L'Europa Orientale« v Rimu, zlasti pa v »Le lingue estere« v Milanu, ki je edini obzornik te vrste na svetu, kjer izhajajo istočasno tečajni nemščine, francoščine, angleščine, španščine, srbohrvaščine (ki ga vodi prof. Urbani), latinščine ter arabsko-tripolitanskega in drugih afriških narečij.

Poleg dnevnega dela na univerzi in v uredništvu ter pridnega sodelovanja pri raznih obzorniških posveča U. Urbani svoj čas proučevanju jugoslovanskih slovstev in v zadnjem času češke poezije. Vmes pa je vzlic temu in kljub težavam našel založnike za svojih petnajst knjig, izmed katerih (ne všteti še omenjenih predvojnih »Marjetic«), je ena zbirka izvornih pesmi »Ninfe d'Italia« (Italijanske vile), ena vodič »V postojanskem podzemskem svetu«, ena posvečena italijanskemu pesniku E. Fornisu, ena Jugoslaviji in njenim banovinam (ilustriran zemljepisno gospodarski kompendij z dvojezičnim besedilom) in ena Češkoslovaški (Nella repubblica di Masaryk). Izmed ostalih desetih knjig je ena posvečena češkemu slovstvu s prevodom Zeyerjevega romana »Jan Marija Plojhar«, vse druge pa slovenski in srbskohrvatski literaturi, oziroma našim leposlovcem, L. 1929 je izšel v Trstu Urbanijev prevod Tavčarjeve »Visoške kronike« z uvodom o pisatelju in njegovem delu, letos pa prevod Bevkove »Kresne noče«, o katerem pozneje.

Kot prvi prevod iz hrvatske literature je izdal Urbani 1925 v založbi Instituta za orientalno Evropo v Rimu dramo Iva Vojnovića »Gospodja sa suncokretome«, kateri je sledil čez dve leti prevod pesniških razmišljanj srbske pisateljice Jele Spiridonović-Savić »Pergamena brata u Hristu Stratonika« (tiskarna Toppan in Bettinelli v Trstu). Naslednje leto je izšel spet prevod iz srbohrvaščine in sicer roman

Borisava Stankovića »Nečista krv« (prva izdaja Treves-Zanichelli v Trstu, naslednje izdaje založba Bietti v Milanu). Ob prevodu tega romana je napisala italijanska pesnica Ada Negri: »Nečista kri se mi zdi mojstrsko delo Delo, v katerem se je znal romanopisec zamisliti v bistva svojega rodu, v značilnosti svoje dežele... Jezik v prevodu je tako tekoč in bister, da se zdi prevod izvirno besedilo.« Vse tri avtorje vsebuje I. zv. Urbanijevih »Jugoslovanskih pisateljev« Letos pa sta izšla še dva prevoda: »Il teatro di Rino Alessi« A. Tresić-Pavičića (esej o njem je v II. zv. imenovane knjige), v videmski založbi I.D.E.A. in dvojezična zbirka srbskohrvatskih novel pod naslovom »Il ponte sulla Žepa« v milanski založbi Le lingue estere.

Med temi prevodi je izdal U. Urbani dve knjigi v »Collezione di studi slavi, diretta da Arturo Cronia« in sicer »Scrittori jugoslavi« I. zvezek z uvodom rektorja beograjske univerze dr. P. Popovića (založba Parnaso, Trst 1927) in II. zvezek z uvodom A. Cronia (založba Mednarodne knjigarnice E. de Schönfeld, Zader 1936). Oba zvezka vsebujeta Urbanijeve informativne eseje in kritične studije, o jugoslovanskih pisateljih s krajšimi prevodi, značilnimi za pisatelja, o katerem razpravlja. V prvem zvezku je zastopanih šest Hrvatov in devet Srbov. Poleg že omenjenih Silvij Strahimir Kranjčević, Vl. Nazor, Milan Begović, Ivo Andrić, A. Petrović, Peter II. Petrović Njegoš, Branko Radičević, Branislav Nušić, Milan Rakić, Jovan Dučić (katerega vsebuje tudi II. zvezek), Svet. Stefanović in Milica Janković. Tudi o tej knjigi so izšle ocene v naših obzornikih.

V drugem zvezku (o katerem sta podala svojo presojo B. Borko, Jutro in T. Debeljak, Slovenec), je izmed sedemnajstih pisateljev 8 Slovencev: Prešeren, Gregorčič, Askerc, Cankar, Tavčar, Župančič, Gradnik in Meško. Ostali so (razen že dveh omenjenih): B. Lovrić, D. Angjelinović, Mir. Križar, Juraj Glumac, Miloš Crnjanski, Steta Jurkić in Nedj. Subotić. Kar se tiče Slovencev so njih počti dobro zadeti. Italijani si morejo po njih napraviti precej jasno sliko o našem literarnem življenju. Zanimivi in poučni bi lahko bili tudi za naše širše literarno občestvo, če bi jih kdo izdal v slovensčini. Podobno željo za Srbe je izrazil dr. P. Popović, ki pravi, da je Urbanijevo poznanje naših slovstev in naših literarnih razmer čisto odlično in da bi se mogli tudi Jugoslovani marsikaj naučiti iz njegove knjige. Estet dr. Bogdan Popović, ustanovitelj »Srbskega književnega glasnika« omenja, da je z velikim zadoščanjem bral drugi zvezek »Jugoslovanskih pisateljev« in piše: »Teško je reči, ali je več vredno globoko poznanje ali točna sodba ali umetniška

UMBERTO URBANI

razlaga. Po golem naključju sem bral najprvo esej o Gradniku: spominjam se, kaj je rekel Goethe o nekem italijanskem pisatelju, da prehaja iz duševnega razvnetja v občudovanje in nasprotno. Tudi drugi eseji so napravili name pogosto enak vtis... Naj bi to delo obrodilo najlepše sadove v interesu medsebojnega spoznanja, kulture, miru in bratstva med narodi.«

Med Italijani, za katere je knjiga predvsem namenjena, je dosegla živahen odmev. Član Italijanske akademije F. T. Marinetti je napisal: »Urbani je marljiv in nazoren kritik slovanskih pisateljev.« In akademik A. Farnelli: »V kratkih karakteristikah je mnogo jasnosti.« Literarni kritik Silvio Benco piše, da je ta knjiga dragocena luč za orientacijo italijanskih poznanj. V posebnem članku (»Piccolo«, 1. V. 1937) pa je obširno razpravljal o knjigi, se zaustavil ob besedah, ki jih je napisal A. Cronia v uvodu, češ da so nekatere cenitve, gledanja in sodbe, posebno kadar so preveč pohvalne, taka, da jih včasih ne bi podpisal, ter je rekel, da se Urbanijevim koristnim profilom ne sme slediti s preveč utešenimi kriteriji. Grof M. Rota je pisal v »Popolu di Trieste«: »Ni mogoče zapreti Urbanijeve knjige brez zadovoljstva. Neutrudljivosti tega znanstvenika se moramo zahvaliti za dela, ki so od dne do dne razširjala mejnike našega znanja.«

Z naše strani bi utegnil kdo pripomniti, da se bavi Urbani predvsem z onimi pisatelji, ki so na ta ali oni način blizji Italijanom. Ta pripomba bi bila unesna,

saj Urbani sam večkrat poudarja »italijansko obeležje« tega ali onega pisatelja. N. pr. med Slovenci: Fr. Prešeren, slovenski Petrarca in A. Gradnik, pesnik z italó slovensko dušo. Med Hrvatí n. pr.: d'annunzianesimo B. Lovrića in posebno poglavje o pisateljih, ki proslavljajo povčno Italijo. Ali n. pr. že v splošnem pregledu omenjeni članek o Finzgarju in Mešku pod naslovom: Dva slovenska pisatelja, prijatelja Italije. Oba bo tudi uvrstil v zbirko slovenskih novel, ki jo bo prej ali slej pripravil po vzgledu letos izšlih srbskohrvatskih, kakor pravi v »Piccolo della sera« z dne 26. avg. t. l. Očitek nekakšnega Italo-filistva pri izbiri prevodov pa bi bil nedvomno neumesten, o čemer ni treba govoriti spričo v prvem delu tega sestavka omenjenih težav. Prevod Bevkove »Kresne noči« je dovolj zgovorna priča, da italijanski prevajalci ne bodo izbirali samo med onimi pisatelji, iz katerih odsevajo »riflessi, echi in luci d'Italia.« »Skoraj vsako slovstvo je poglano kakšen list, ki se visoko vzdigne in razvrši v splošni literaturi ter poplemeniti vse, kar je raslo okoli njega: zato moramo trditi, da tudi slovstva Južnih Slovanov niso izjema« (S. Benco, l. c.). Sicer pa italijanski kritiki sami vzlic poudarku, da poživljajo dela nekaterih naših pisateljev »bližnji studenci italijanske kulture«, priznavajo Urbaniju postenost, ker ni hotel n. pr. zatajiti Gregorića, »ena izmed najboljših lirikov slovenskega slovstva, toda naklonjenega habsburškemu cesarstvu, ki je več let pred evropskim požarom videl v duhu bitke ob Soči in ki je bil zoper naše« (S. Benco, isto-tam).

Ze večkrat omenjeni Urbanjev prevod Bevkove »Kresne noči« je izšel letos v milanski založbi Le lingue estere pod naslovom »I fuochi di S. Giovanni«. Knjigo je tiskala Zadrúžna tiskarna v Trstu. Prevajalec je v svojem uvodu z njemu lastno simpatijo in z dokaj temeljitim poznavanjem pisateljevega ustvarjanja zadržal Bevkovo literarno podobo. Škoda, da prevajalec ni upošteval tudi novejših del »plodovitega circhinesa«, ki je »zaslužil ta prevod ne le po slovstvenih kvalitetah, marveč tudi po svoji življenjski usodi. Ostal je tako zvezan s svojo rodno zemljo, da je ni mogel zapustiti niti tedaj, ko je moral junaško sprejeti nase posledice težkih nesporazumljenj, ki so sedaj, kakor upamo, dokončno premagane«. (B. Borko v kulturnem pregledu Jutra. Tam je tudi daljše poročilo o Urbanijevem uvodu). Knjigo je založba sijajno opremila. Naša imena, ki so večinoma ostala nespremenjena v prevodu, so pravilno postavljena. Urbani navaja v uvodu, da je izšel izvirnik v Trstu l. 1929. Pri rokah imam »Kresno noč« v izdaji književne družine »Luce«, ki jo je tiskala in založila

la tiskarna Edinost v Trstu l. 1927. Iz primerjave s prevodom bi se dalo sklepati, da je Urbani brzkone prevajal iz kake druge izdaje, ki je pa, žal, ne poznam. Vsaj letnica, ki jo navaja prevajalec, in nekoliko drugačna numeracija posameznih poglavij, govore za to. Iz besedila samega bi bilo tvegano zadržano sklepanje, kajti kjer se prevod odnika izvirniku, tam je treba upoštevati italijansko skladnjo ter vse posebnosti italijanskega jezika in njegovega sloga. Sicer je pa znano, da Urbanijevi prevodi v splošnem niso preveč vezani na dobesedni tekst, ampak mu jih narekujejo predvsem umetnostni kriteriji. Prevod se bere gladko, kakor da bi bil napisan v izvirnem jeziku pisatelja-pesnika. Toda to je že stvar rojenih Italijanov, kritikov in jezikoslovcev, katerim je pač treba dati prvo in zadnjo besedo glede prevodov iz našega slovstva. Do zdaj še niso znani odmevi tega prevoda v italijanskem svetu. Morda se že uresničuje po prevajalcu pričakovano zanimanje, s katerim naj bi doslej še neznanó ime Franca Bevka postalo kmalu prav tako priljudno in občudovano kakor med njegovimi sorojaki (gl. uvod). To bi se moglo sklepati po Urbanijevi izjavi v Zagrebu, kjer je rekel, da se njegovi prevodi dosti berejo in da je n. pr. Bevkova povest popolnoma razprodana.

Kakor je bilo omenjeno že v splošnem pregledu in kar se vidi iz tega poročila, je U. Urbani izmed vseh italijanskih slavistov največ pisal o nas, oziroma prevajal iz našega lepega slovstva. V zadnjih letih se je bavil nekoliko več s Srbi in Hrvatí, za kar so bili skoraj gotovo soodločilni politični vplivi, ki bodo menda odslaj ugodnejši v skupno korist, v splošno pomirjenje med narodi in ne v zadnji vrsti v korist naše in italijanske literature.

Treba je še spregovoriti nekaj besed o krasni izdaji srbskohrvatskih novel z naslovom »Il ponte sulla žepa« v Urbanijevem prevodu in v milanski založbi Le lingue estere. Zbirka vsebuje sedem novel v izvirniku in v prevodu: Most na žepi (Ivo Andrić), U noći, Gjurjev dan, U vinogradima (Bor. Stanković), Sirene, U magli (Ivo Vojnović), Pavao (Fran Mažuranić), Model (A. Tresić-Pavličić), Prokleti kaštel (Nedj. Subotić), in Grob talijanskog vojnika (B. Lovrić). Prof. Urbani je izbral teh sedem avtorjev nemara predvsem v interesu dijakov ki obiskujejo njegova srbskohrvatska predavanja na tržaški univerzi. Izbral pa jih je gotovo tudi zato, ker je o njih že razpravjal v rimskem obzorniku »Europa orientale« in v drugih časopisih, o nekaterih pa tudi v svojem delu »Scrittori jugoslavi«. Kakor pri vseh njegovih dosedanjih prevodih, tako so ga tudi pri teh vodili subjektivni kriteriji simpatije, ki jih morajo spoštovati tudi kritiki, če niso v očitnem nasprotju s

strožimi objektivnimi kriteriji. »Urbani je prevedel te novele svojski, z živo pronikavostjo in s čistim okusom ter prekosil z njimi pohvalna poročila o svojih prevajalskih vrlinah«, pravi Silvio Benoc v tržaškem Piccolu. Z velikim zanimanjem pričakujemo, da nas bo Urbani kmalu presenetil z objubljenjo zbirko prevodov iz slovenskega slovstva.

Se marsikaj zanimivega bi se dalo za beležiti, toda o tem morda kdaj pozneje. Iz časniških poročil in književnih naznanil je razvidno, da Urbani pridno nadaljuje svoje delo, da ima pripravljenih več novih prevodov in da bo v kratkem izšla njegova knjiga »Poeti cecoslovacchi del novecento«, ki bo obsegala češko moderno liriko od Březine do Nezvala, Seiferta in Biebla. Kdo ve če ne bo kdaj izšla iz njegovega peresa tudi antologija našega pesništva?

Za svoje delovanje, ki sloni poleg osebnih simpatij na temelju medsebojnega spoznavanja in razumevanja, brez katerih ni ne civilizacije in ne napredka, je bil U. Urbani razen viteštva italijanske krona odlikovan tudi z jugoslovanskim redom sv. Save in s češkoslovaškim Belim levom. Naj bi se uresničila njegova v Zagrebu izrečena želja, da bi kak italijanski založnik izdal vrsto prevodov iz naših slovstev, kak naš založnik pa vrsto prevodov iz italijanske literature. To bi se moralo organizirati, na osnovi vzajemnosti, ob podpori društev, ki delujejo za medsebojno zblizanje in s pomočjo obeh vlad, ki naj bi finanširale ta društva, kajti z zasebnimi založniki so dostikrat velike težave na naši in na oni strani. To informativno poročilo naj sklenem s pozivom na dobro voljo Slovencev, Hrvatov in Srbov ter z besedami, ki jih je naslovil Mazzini na Italijane: »Nikoli ne boste zatajili ostalih narodov, svojih bratov (Dolžnosti človeka)«.

IV. Podržaj

JULES ROMAINS O PENKLUBIH

Francoska vlada je poklonila mednarodni zvezi PEN klubov (pen = angl. pero, po kraticah pa pesniki, pisatelji, esejisti, izdajatelji, novinarji) lepo hišo v pariški ulici Pierre-Charron, ki so jo pred nedavnim ob navzočnosti predsednika republike in uglednih zastopnikov peresa, z ruskim pisateljem Ivanom Buninom, lanskim Nobelovim nagrajencem, na čelu, svečano izročili plemenitemu namenu.

Sedanji predsednik zveze PEN klubov pisatelj Jules Romains, avtor velike vrste romanov »Les hommes de bonne volonté« (minuli mesec je izšel XIV. roman tega cikla »Črni prapor), je kot naslednik H. G. Wellsa in Johna Galsworthyja v slavnostnem govoru značilno označil upravičenost in poslanstvo PEN klubov, ki štejejo v 40 državah nad 50 sekcij. Rekel je med drugimi

PEN klubi porojeni takoj po vojni iz duhovnega upora proti katastrofi, ki je zlomila človeški rod in osramotila usodo samega duha, so si postavili v prvi vrsti za nalogo, povezati spet v normalna in zaupljiva razmerja vse kulturne predstavnike narodov, ki jih je bila vojna razdružila, in tako rešiti duhovno dedščino človekovo, zavedajoč se, da imajo ravno ljudje misli in peresa velik vpliv na spore med narodi in so zato tudi zaatno odgovorni zanje. Prav tako kakor so že spočetka PEN klubi skušali pospeševati blage odnose med ljudstvi, so se vsa leta svojega obstoja tudi neustrašno borili proti vsemu, kar ogroža svobodo duha ter svobodno proizvajanje in kroženje, izmenjavanje duhovnih del in dobrin... Pri vsem tem jih je vodila misel, da ni dovolj, če vsak po svoje in v svojem območju popravi razdejajna in zablode strašnih vojnih let, ampak da se je treba z vsemi naporji braniti, da se nikdar več ne povrnejo... kri

600 LET FROISSARTOVEGA ROJSTVA

Mesto Valenciennes je nedavno na prav slovesen način proslavilo šesto stoletnico rojstva velikega kronista Jehana Froissarta. Ta datum sicer še ni povsem točno dognan, kajti na podlagi ene njegovih pesmi, »Le joli buisson de jeunesse« (Lepi grm mladosti), domnevajo nekateri leto njegovega rojstva 1338. Vendar so priridili že to jesen — v septembru in oktobru — razstavo njegovih miniaturnih rokopisov v tamkajšnji biblioteki, za kar so dobili gradivo iz raznih knjižnic po Franciji in tujini... Zgodovinski sprevod je na glavnem trgu posnel možitev Filipe Hainautske z Edvardom III. Angleškim, Marsikdo, ki je študiral francoščino po Sturmovi ali po Južničevi vadnici, se spominja Froissartove zgodbi, kako je ta kraljica s svojimi solzami rešila življenje nekaterim meščanom iz Calaisa. Kdor pa je listal po Yovanovitchevi debeli knjigi »La Guzla de Prosper Mérimée«, se bo domislil, da Froissart omenja srbskega carja Lazarja pod imenom: Le comte de Nazaret. A. D.

GEORGES ET PROSPER — STO LET

Ob selitvi moje knjižnice me je zbolel v nos snopič iz L. 1837: Georges et Prosper ou travail et paresse«. Gre za posmrtno poevst, ki jo je spisal A. Sabatier de Castres (1742—1817), bivši bogoslovec in opolzloslovec, ki je pozneje zatajil svoje voltairjanske verzice. Ta prevajalec Boccaccia se je bavil predvsem z literarno zgodovino. Glavni deli: Tri sto let francoskega slovstva (1772) in Dictionnaire de littérature (1777). Na svoj izvod gorenje povesti, opremljene s podnaslovom »delo in lenoba«, sem si leta 1921 v Parizu pripeljal: Primerja mohorjanske povesti »Linc in Jak«. Je li slovenski prozvod res odvisen od francoskega? Raztekovanje prepustim mlajšim komparatistom. A. D.

ČESKA ANTOLOGIJA JAPONSKE LIRIKE

Češko prevodno slovstvo je precej na višku in nam utegne nadomestiti Reclamove izdaje. Enkrat pa smo na jugu prehiteli svoje severne brate: A. Cettineo je lani objavil v Splitu izbor japonske lirike, dočim je praški orientalski zavod izdal šele letos cvetnik »Rimska cesta« (Mléčná dráha), obsegajoč pesnike hajkajev iz 17. in 18. stol. Prevoze je oskrbel Alfonz Breska, A. D.

KNJIGE IN REVIIJE IVAN ZOREC, IZGNANI MENIHI

L. 1936. je naš naslovnik objavil zanimiv slovstven donesek, avtobiografski spis »Iz nižav in težav«. Že sam nadpis razodeva stilistično pažnjo. Njegovo gledanje na dogodke v Novem mestu je malce skaljeno, ker ga moti sodobnost. Začetna poglavja so najboljša.

Enako je pri letošnjem svojem umotvoru zaključnem delu tetralogije o stiških redovnikih, imel najsrečnejše pero v prvem oddelku. Vobče pa prijetno kramlja, vedno v skrbeh, da bi dal svojemu izrazu kar se da domač prizvok. A. D.

M. M. PAVICEVIĆ, NARODNO BLAGO IZ CRNE GORE

Neutrudljivi črnogorski rojak je postal zadnje svojo zbirko folklorne vsebine: vraže, praznovrje, zdravice, kletve in blagoslovji, zagonetke, poslovice in domsilice. Vzemimo zgled... Da se mladenič zaljubi v dekle ali dekle v mladeniča, je treba; ujeti 4letno slepo miš in jo postaviti na mravljisce, da jo mravljice obero ter ostane samo votla kost; vzeti to kost in skozi njo pogledati fanta ali deklinjo, pa je zakon gotov... Marsikatera podrobnost mi je znana že od doma, n. pr. zdravljenje z ogljem, ki potone v vodi ali pa splava (vsak študent poroča: če vzameš oglje od premoga, se pogrezne; leseno pa se obdrži na površini). Vsa knjižica nudi zabavno štivo, posebno napitnice, pri katerih ne manjka niti šaljivih ali podmešnih, n. pr. »Zdrav si i zdrav ti oči izvadilo! ... Bog ti dao šugavo dupe i orlove kandže, pa ni ti mogao trpeti, niti se mogao česati.« Posrečena je premnoga zastavica, na primer Crveno mače pred Bogom plače (večna luč v cerkvi). Ob tej ali oni se nehote domislja župančičevih »Sto ugank, tri sto zadrk, tri sto zank«. Takih snopčev ljudske modrosti si želimo čim več. A. D.

Uredništvo je prejelo:

JUGOSLOVENSKA REVIIJA, leto V, št 11—12. Izšel je zaključni zvezek te lepe turistično propagandne revije z naslednjo vsebino: Nekaj problemov naše Kranjske gore (Vl. Regally), Zima v Gorskem kotaju (Gj. Pany), Bohinj pod snežno odejo

(ing. Janko Janša), Tudi naše Pohorje je pokrito s snegom (Vl. Regally), Refleksije o Dubrovniku (Z. Vekarij), S poti na našo Gorenjako (A. Šmuc), Izza kulis našega turizma (Vl. Regally), Predzgodovinski spomeniki Maribora (prof. Fr. Baš) i. dr. Zvezek je bogato ilustriran. List se naroča pri upravi v Ljubljani, Knafjeva ulica 5 in stane celoletno din 100.

ILLUSTRIRTE ZEITUNG LEIPZIG: št. 4838 je v glavnem posvečena sodobni nemški ženi. Priobčenih je več zadevnih člankov s slikami. Naše pravnike utegne zanimati prispevek odvetnice dr. Ilse Eben-Servaes o »Temeljnih mislih za obnovitev ločitvenega prava«. Zvezek, ki je bogato ilustriran, vsebuje nadalje prispevke »Pisava v teku stoletij«, »Azteški bogovi nad nebotičniki«. Najzanimivejši članek pa je iz peresa dr. W. Pahla o strateških cestah Sovjetske Rusije med Turkestanom in severnim tečajem (s karto).

Povej mi, kdo in kako te je prevaril, in jaz ti bom povedal, kakšne so tvoje napa-ke.

PRAKTIČNE NOVOTE

Nov zapirač za steklenice

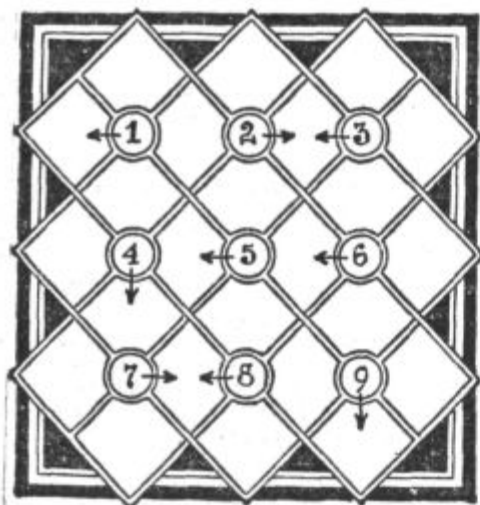
Nemška industrija je izdelala nove zapirake za steklenice iz lesa, ki v marsičem prekašajo plutovinaste zamaške. Ti zapiraki so iz posebno mehkega lesa in toliko votli, da so tudi dovolj prožni, tako da se prilagodijo odprtini steklenice in jo dobro zamašijo. Površina lesenega zamaška je prevlečena s celofansko plastjo, ki nima ne duha ne okusa. Les postane s takšno pre-

vleko nepropusten in se v njem ne morejo vseliti povzročitelji gnitja. Te higienske lastnosti in odpornost proti kislinam so prednost lesenih zamaškov nasproti plutovinastim. Leseni zapiraki se ne drobijo in lomijo, tekočina v steklenici ne more več dišati po zamašku. Novi zamaški imajo glave v raznih barvah, za vsako tekočino lahko izbereš posebno barvo, tako da teh tekočin ne moreš več zamenjati. Dobiti jih je v treh velikostih, srednja velikost je uporabna za vinske steklenice, majša za četrt- in pollitrske steklenice. Cena ni nič večja nego za plutovinaste zamaške, čig upoštevamo večjo trpežnost.

ZLOGOVNICA

Crassus

Zlogi: a, bu, ča, čen, da, den, do, gi, je, ka, ko, li, man, mus, na, na, ni, ni, rin, so, te, te, ver, vi, naj se tako uvrste v mrežo, da nastanejo okoli števil štirizložne besede. Začetek kaže puščica. Smer kakor kazalec na uri.

1. ital državnik, 2. glasbilo na strune, 3. mandarinova žena, 4. blago za perilo, 5. obetaven, 6. spone, železje (srb. iz turškega), 7. priimek ruskega pisatelja humorista, ki je osnoval list »Satirikon«, 8. prebivalci Adena, 9. kurzi, tečaji (srbhrv.) — Za pravilno rešitev razpisujemo eno nagrado v obliki slovenske knjige. Rešitve je treba poslati najkasneje v treh dneh.

ZA BISTRE GLAVE

858

Predniki

Koliko prednikov imajo sledeči sorodniki skupaj: a) polbratje in polsestre, b) navadni bratje in sestre prve stopnje, c) otroci bratov, ki so se poročili s sestrami iz druge rodbine (dvojno svaštvo), č) sin s očetom, d) nečak s stricem, e) zetje in snaha. Komplikacije s sorodniškimi zakoni med predniki naj se ne upoštevajo.

859

Predpis

Zakaj obstoji pri mnogih železnicah predpis, da morajo delavci, ki so zaposleni na progi, korakati vedno po istem tiru, na katerem je smer vožnje vlakov nasprotna smeri korakanja?

360

Mnogo psičkov

Neki rejec psov ima mnogo mladih psičkov. Ko so ga nekoč vprašali, koliko jih je prav za prav, je odgovoril: »Če pomnožiš njih oči z 11, njihove nosove s 7, njih gobce s 5 in njih ušesa s 3 ter odšteješ od vsote 1443, dobiš točno število.« Koliko jih je torej?

Rešitev k št. 355

(Zaloga premoga)

Prodal je 16 stotov, ostalo mu jih je 24.

Rešitev k št. 356

(Koliko točk)

Največ štiri točke.

Rešitev k št. 357

(Na pamet)

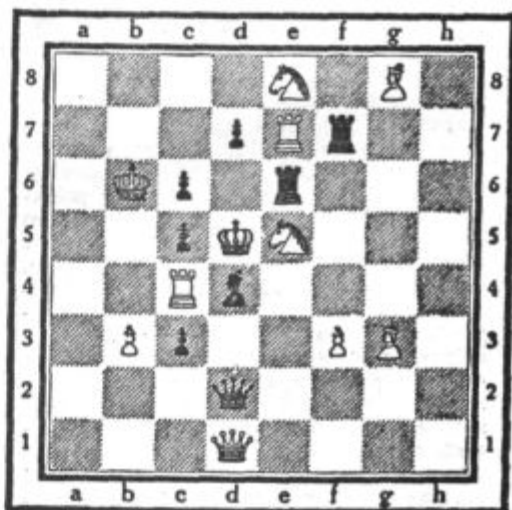
Ena četrtnina.

PROBLEM 226

A. Piatosi (Italija)

»Magasinet«, 25 VII. 1937

Mat v dveh potezah

Rešitev problema 275

1. Se6—g7! S to potezo prehititi beli zamodbo druge »križne točke« h8, na kateri more črna krajčica parirati obe grožnji s matom Se5 in Sb2.